

УДК 341.9:340.132.6

Бондарева Катерина Валеріївна

кандидат юридичних наук,

Київський національний університет культури і мистецтв,

Київ, Україна,

info100@voliacable.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА

Визначаються та аналізуються сучасні проблеми міжнародного сімейного права, за допомогою загально логічних методів, таких як аналіз, синтез, абстрагування та узагальнення, а також порівняльний метод, які надають можливість аналізувати, уточнювати, визначати і експлікувати основні проблемні питання міжнародного сімейного права. У результаті дослідження визначається те, що в кожній державі правові норми, що мають свої давні історичні та релігійні коріння, наявність звичаїв, традицій, які відображають специфіку кожної народності і певної спільноти людей, є саме цієї обставиною що перешкоджає уніфікації матеріальних і навіть (хоча значно меншою мірою) колізійних норм у міжнародному сімейному праві. Розбіжності виявляються практично у всіх інститутах сімейного права, при цьому сам набір інститутів багато в чому збігається. Визначаються актуальні проблеми міжнародного сімейного права пов'язані з «культгаючими» шлюбами та розлученнями, а також проблемні питання пов'язані зі здійсненням прав подружжя при розлученні.

Ключові слова: взаємна згода осіб, що вступають у шлюб; виникнення «культгаючих» шлюбів та розлучень; розірвання шлюбу з іноземним елементом, проблеми пов'язані зі здійсненням батьківських прав при розпаді сім'ї з іноземним елементом.

Bondareva Kateryna, Candidate of Judicial Sciences, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Current issues on the international family law

The current problems of the international family law are identified and analyzed with the help of common logical methods such as analysis, synthesis, abstraction and generalization, as well as a comparative method that provides an opportunity to analyze, clarify, define and explicate the main issues on international family law. As a result of the study, it is determined that in each state legal norms, having their long historical and religious roots, the existence of customs and traditions reflecting the each nation and a certain community specifics, are the very circumstance preventing the unification of material and even (although in a much lesser degree) collision rules within the international family law. Differences are found in virtually all institutions of family law, while the very set of institutions coincides in many respects.

The actual problems of the international family law are associated with “unstable” marriages and divorces, as well as the issues related to the spouses in divorce rights implementation.

Key words: mutual consent of persons entering into marriage; the emergence of “unstable” marriages and divorces; divorce with a foreign element, associated parental responsibility exercise problems after divorce with a foreign element.

*Бондарева Екатерина Валерьевна, кандидат юридических наук,
Киевский национальный университет культуры искусств, Киев, Украина*

Актуальные проблемы международного семейного права

Определяются и анализируются современные проблемы международного семейного права, с помощью общих логических методов, таких как анализ, синтез, абстракция и обобщение, а также сравнительного метода, которые дают возможность анализировать, уточнять, определять и эксплицировать основные проблемные вопросы международного семейного права. В результате исследования определяется то, что в каждом государстве правовые нормы регулирующие семейные отношения, как правило, имеют свои исторические и религиозные корни, наличие определенных обычаев, традиций отображают специфику каждой народности и определенного сообщества людей, и именно это обстоятельство является основным препятствием для унификации материальных и даже (хоть и в значительно меньшей степени) коллизионных норм в международном семейном праве. Несоответствия проявляются практически во всех институтах семейного права, при этом сам набор институтов много в чем совпадает. Определяются актуальные проблемы международного семейного права связанные с «хромающими» браками и разводами, а также проблемные вопросы, связанные с осуществлением прав супругов при разводе.

Ключевые слова: взаимное согласие лиц, вступающих в брак; возникновение «хромающих» браков и разводов; прекращение брачных отношений с иностранным элементом; проблемы связанные с осуществлением родительских прав при прекращении брачных отношений с иностранным элементом.

Вступ. Важливою та актуальною можна вважати ту обставину, що в умовах глобалізації нинішнього суспільства інтеграційний рух, як і його результат, призводять до значного підвищення розміру сімейних відносин ускладнених іноземним елементом. Останнім часом істотно збільшується число шлюбних союзів з громадянами ін. країн, усе найбільш актуальними стають труднощі правового регулювання особистих немайнових та майнових взаємовідносин у родині, батька з матір'ю і дитиною, інших членів сім'ї, в яких

присутній іноземний елемент. У центрі правової проблеми знаходяться питання і складності міждержавного усиновлення.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблеми державного правового регулювання інтернаціональних сімейних відносин у радянський період практично не досліджувалися наукою. З цієї причини особливу увагу варто приділити роботам Р. К. Матвєєва, приуроченим загальнотеоретичним проблемам міжнародно приватного права і відмінностям рис регулювання сімейних відносин з іноземним елементом. У подальшому вивченню даної проблематики приділяв особливу увагу в своїх роботах В. Кисіль. Зараз у вітчизняній та іноземній науці труднощі правового регулювання інтернаціональних сімейних відносин вивчаються в публікаціях С. В. Бурлай, В. Я. Калакура, Г. Ю. Федосєєвої, Н. М. Богуславського, Н. В. Маришева, В. П. Звєкова, Е. А. Абросимової, А. В. Асоскова, А. В. Банківського, Н. В. Орлової та ін.

Постановка завдання. Сім'я, як сукупність людей абсолютно у всіх цивілізаціях була важливим компонентом світового формування. Філософія пріоритету сім'ї, її неминуща значимість з метою існування і формування особи і спільноти зафіксована в численних нормативних актах. Однією з головних завдань держави є посилення та охорона установи сім'ї, створення абсолютно всіма країнами державного сімейного законодавства.

Правове врегулювання подружнє-сімейних відносин має істотний законодавчий масив і в публічному праві. Описуючи подружню сферу сімейних відносин, неможливо не виділити такого роду її критерій як перевагу в будь-якій країні законних загальноновизнаних мірок, що володіють власними віковими звичасвими і культовими витоками, присутність традицій, звичаїв, які відображають специфіку будь-якої нації і конкретної народності. Безпосередньо даний факт і вважається перешкодою для уніфікації майнових і немайнових і в т. ч. і колізійних загальноновизнаних правил у міжнародному сімейному праві. Відмінності виражаються майже в абсолютно всіх інститутах міжнародного сімейного права, проте набір інститутів сімейного права в багатьох правових системах багато в чому подібний [8, с. 402].

Основною метою даної статті є аналіз основних проблем міжнародного сімейного права і можливості їх вирішення на основі вироблених у міжнародному праві правових прийомів, з огляду на особливість сімейних відносин і колізійно-правові проблеми пов'язані з ними.

До основних колізійно-правових проблем шлюбу і сім'ї більшість науковців відносить [6, с. 59]:

- 1) релігійні та расові обмеження;
- 2) заборони на шлюби з громадянами іноземних держав;
- 3) необхідність отримання дозволу (батьків, опікунів або дипломатичного) для вступу в шлюб;

- 4) одностатеві шлюби;
- 5) укладення шлюбу заочно, в т. ч. за дорученням і через представника;
- 6) полігамні і моногамні шлюби;
- 8) наявність відповідальності за відмову вступити в шлюб;
- 9) «кульгаючи шлюби».

З метою вирішення питань, пов'язаних зі вступом у законний шлюб, в сімейному законодавстві багатьох країн визначено кілька невід'ємних умов, які стосуються як осіб, що вступають у шлюбний союз, так і саму процедуру укладення шлюбу. Умови, необхідні для укладення саме законного шлюбного союзу, називаються критеріями його реалізації. До таких умов можна віднести взаємну згоду персон, досягнуту особами, що вступають у шлюб певного віку, присутність на реєстрації шлюбного союзу осіб, які вступають у шлюб, відсутність інших перешкод, які безпосередньо враховуються національним законодавством країн [7, с. 14].

Викладення основного матеріалу статті. У багатьох країнах світу обов'язковою умовою вступу в шлюб є умова досягнення певного віку. У зв'язку з цим однією з проблем міжнародного сімейного права є проблема диспенсації, тобто зниження мінімального віку для вступу в сімейний союз. В основній масі країн дозволено вступати в шлюб у віці 18 років і вище. Але в окремих державах законодавчо зафіксовані інші вікові межі, при цьому, як правило, це стосується дівчат, ніж представників сильної статі. В окремих державах в цілому ніяк не вводиться мінімальний вік для шлюбного союзу. Наприклад, відповідно до законодавства Ємену важливою обставиною вважається сексуальна сформованість персон, що вступають у шлюбний союз [3, с. 45].

На підставі загальновизнаних заходів, що регламентують проблеми шлюбних союзів, знаходиться правило моногамії. У наш час правило одношлюбності є вимогою абсолютно всіх європейських країн. Іслам – всесвітнє релігійне віросповідання, що містить у власному Святому письмі норму, яка дозволяє полігамію. У зв'язку з цим при укладанні шлюбного союзу можливі труднощі в разі, якщо дружиною мусульманина стане дівчина, що вважається громадянкою країни, згідно з правом якої, укладення такого союзу ніяк не дозволяється. Відсутність однаковості у змісті визначення умов для вступу в шлюб породжує надалі «калькуючі шлюби» – союзи, визнані в одній країні і ніяк не визнані в іншій. Наявність у подружньому-сімейній сфері «калькуючих взаємовідносин» нероздільно пов'язане і обумовлюється колізійним питанням, яке складно вирішити. Однак у сімейному законодавстві країни роблять зусилля зі стандартизації одиничних інститутів. Прикладом може слугувати прийняття в 1902–1905 рр. серії Гаазьких конвенцій: про сімейний союз, розлучення і судове розлучення подружжя, особисті і матеріальні сімейні взаємовідносини, про опіку над неповнолітніми, літніми членами сім'ї. Безпосередньо обставина

виникнення на поч. ХХ ст. вищезазначених конвенцій мало колосальне значення. Далі виникли ін. Гаазькі конвенції: про закон, що застосовується до аліментних зобов'язань на користь дитини, 1956 р.; про визнання та виконання рішень судів згідно процесам про аліментні обов'язки у взаємовідносинах з дитиною 1958 р.; про юрисдикцію та практичне застосування права щодо охорони осіб, які не досягли повноліття 1961 р.; про визнання рішень судів про розлучення подружжя 1970 р.; про право, що застосовується до аліментних зобов'язань, 1973 р.; про право, що використовується при вирішенні майнових спорів подружжя, 1978 р. Однак універсальна стандартизація не стала результативним регулятором сімейних відносин у міжнародному праві, результативніше виявилася регіональна стандартизація [7, с. 132]. Однією з перших була стандартизація держав Латинської Америки, що закінчилася прийняттям у 1928 р. Кодексу Бустаманте (уніфікації колізійного права). Проблемам сімейного права у кодексі присвячені спеціальні розділи. Кодекс є важливим і значущим документом, що характеризує правове регулювання сімейного союзу згідно із законом держави, де шлюб був укладений: «Шлюбний союз розцінюватися всюди реальним щодо форми його укладення, у разі якщо він був укладений у тій формі, що вважається реальною згідно з законами держави, в якому такий союз укладений. Але країни, право яких потребуватиме вчинення церковного ритуалу, мають усі підстави визнання реальними шлюби, укладені їх громадянами за кордоном у відсутності дотримання даної форми» [4]. Однією з обставин, яка робить неможливим укладання сімейного союзу вважається близькоспоріднені зв'язки між особами, що вступають у шлюбний союз. Заборона такого союзу між родичами є абсолютно у всіх країнах, оскільки подібний шлюб може призвести до значного відсотку спадкових хвороб у дитини. У «заборонений» список потрапляють висхідні і низхідні рідні. Цікаво, що у мусульман заборонено шлюбний союз близьких не тільки за кровним спорідненням, але і з причини того, що дітей годувала одна молочна мама, причому в тій же мірі, що і кровна спорідненість [8, с. 408].

У більшості держав однією з умов вступу в шлюбний союз вважається належність осіб до різної статі, а у випадку проблем, пов'язаних з фізіологічною патологією рішення приймається спеціальними органами на основі інформації, отриманої внаслідок медичного огляду: у Великобританії – трибуналом, в Італії – прокуратурою. На сьогоднішній день з'явилася тенденція в деяких європейських державах і окремих штатах США дозволяти на законодавчій основі одностатеві союзи, хроніка яких стартувала в 1989 р. У зв'язку з цим постала проблема: хто саме може використовувати закон, що дозволяє одностатеві шлюби при вступі у такий шлюб, у випадках знаходження особи в державах, що легалізували інститут «одностатєвої сім'ї»? Таким чином, на практиці склалася ситуація, що такий союз можливий у випадку, якщо дві особи є громадянами держави, що допускає одностатєві союзи, які володіють правом

на проживання в місцевості цієї країни, в такому випадку, такого роду шлюбний союз імовірний. Короткочасне перебування в державі, пов'язане з навчанням або туризмом, не надає можливість вступити у одностатевий союз громадянам країн, в яких такий шлюбний союз не дозволений.

Проблемне питання про можливість розірвання шлюбного союзу в різних країнах приймається по-різному, проте виразно спостерігається три ключові тенденції. В окремих державах (Аргентина, Ірландія, Колумбія) розірвання шлюбу заборонене. В інших країнах розірвання шлюбу дозволяється при наявності присутності конкретних причин, згода осіб, як не дивно, причиною не є (Італія). І третій варіант: розірвання шлюбу дозволяється за певних причин, у тому числі при обопільній згоді сторін (Російська Федерація, Великобританія, ФРН, Данія, Бельгія, Норвегія). Відмінності в законодавстві країн пов'язані з розірванням шлюбу, породжують протиріччя, адвокатські проблеми і, в результаті – «калькуюче розірвання шлюбу». Право різних держав по-різному регламентує процедуру розірвання шлюбного союзу. Велика частина країн допускає судову процедуру (Сполучені Штати Америки, Франція, Великобританія). В окремих державах при наявності обопільної згоди подружжя дозволяється позасудова процедура розірвання шлюбу (Японія, Російська Федерація). У Данії і Норвегії шлюбний союз розривається при наявності дозволу короля або управлінського органу; в Ірландії – висновком парламенту [10].

Також у міжнародному сімейному праві є декілька колізійних труднощів пов'язаних з правовою регламентацією розірвання шлюбного союзу. Однієї з найбільш важких проблем є колізійна проблема, пов'язана з вибором права у вирішенні питання про розірвання шлюбного союзу. У багатьох державах використовується національний закон при розірванні шлюбного союзу з іноземним елементом, деякі держави регулюють дану проблему за допомогою закону місця проживання подружжя, частина держав вирішує це питання з допомогою закону країни судової інстанції, в деяких країнах діє змішана система прив'язок, тобто прив'язки доповнюють одна одну. Наприклад, у Великобританії та Сполучених Штатах Америки застосовується закон місця проживання подружжя, у Франції – закон загального доміцilia особистий закон подружжя або одного з подружжя.

Проте існує тенденція, пов'язана з різними правовими системами. Наприклад, відповідно до якої прив'язка про те, що взаємовідносини з розірвання шлюбного союзу відсилають до закону громадянства подружжя характерна, як правило, «материковій» правовій системі. У державах англосаксонської концепції основними колізійними прив'язками є закон місця проживання подружжя (*lexdomicilii*) та закон суду (*lexfori*) [8, с. 419].

Основним знаряддям ліквідації «калькуючих розлучень» видається прийняття та визнання постанови органу, що розірвав шлюбний союз, в іншій

державі або державах. Є країни, які ніяк не підтверджують подібні висновки та постанови іноземних органів про розлучення своїх громадян іншими державами.

Причиною невизнання прав іноземного елемента, заснованих у законі його громадянства, є відсилання до такого поняття як «публічний порядок». Використання ремарки про публічний порядок, як правило, знаходиться в залежності від рішення суду, який розглядає справу. У даному випадку, проблема полягає в розбіжностях з правопорядком іншої країни, до використання якого відсилає колізійна норма і закон держави суду. В одних країнах нерушимість шлюбного союзу є базою соціального режиму, і ніяк не дозволяється розірвання шлюбу, згідно з державним законом подружжя, у разі, якщо розлучення заборонено в державі суду, а інші держави правило нерозривності шлюбного союзу до основ громадського правопорядку ніяк не зараховують, незважаючи на те, що особистий закон одного з подружжя розлучення забороняє [11].

Питання про законодавство, яким зобов'язані регулюватися правовідносини між подружжям і дитиною, містяться в міжнародних угодах про правову взаємодопомогу з Болгарією, Угорщиною, Польщею, Естонією, Латвією, Литвою та ін. державами. Міжнародні угоди визначають, що правовідносини між батьками і дитиною регламентуються законодавством тієї країни, в якій батько з матір'ю і діти мають спільне місце проживання. Однак, у разі якщо місце проживання батька з матір'ю або одного з них не збігається з місцем проживання дитини, в такому випадку правовідносини між батьком з матір'ю і дитиною регулюються законодавством тієї країни, громадянином якої вважається дитина [2].

В угодах з деякими країнами Східної Європи зафіксовано принцип, що дозволяє використовувати закон держави місця проживання дітей у випадку, якщо право цієї держави вважається для дитини найбільш сприятливою та найкраще захищає права дитини. Правовідносини між дітьми і батьками, у разі якщо батько і мати не перебувають у законному шлюбі, як правило, регулюються законодавством договірної країни, громадянином якої вважається дитина.

Проблемним питанням є відсутність достатньої кількості міжнародних договорів, що викликає труднощі, які стимулюють проблеми, пов'язані з реалізацією батьківських прав при розпаді сім'ї. Відомі епізоди, якщо діти протизаконно вивозилися з України або протизаконно утримувалися в іншій державі одним з батьків, за наявності судового рішення про те, що дитина, наприклад, зобов'язана проживати з власною мамою або татом в Україні. Труднощі в аналогічних варіантах пояснюється тим, що Україна не братиме участь у Гаазькій конвенції з цивільно-правових питань, пов'язаних з викраденням дитини в міжнародному праві 1980 р. Дана конвенція не тільки регулює цивільно-правові проблеми в цій сфері, а й дозволяє використовувати

механізми сприяння негайному поверненню протизаконно перевезених або викрадених дітей. У Конвенції бере участь багато країн, в тому числі і країни американського континенту, Європи і країни СНД.

Інститут усиновлення (удочеріння) передбачає вирішення непростого однаковою мірою правового і морального питання, так само як потреба твердої рішучості у досягненні максимального захисту дітей. При здійсненні процедури усиновлення, правовідносини між людьми, що не перебувають у кровній спорідненості стають подібними відносинам між батьками і дитиною. Внаслідок усиновлення одні особистості втрачають повноваження та прямі обов'язки батька з матір'ю, а інші їх отримують. В основній масі держав передбачена судова процедура усиновлення [7, с. 120].

На міжнародному регіональному рівні ключові проблеми усиновлення регламентуються Європейської конвенції про усиновлення дитини (1967) [2].

Останнім часом у нашій країні набирає популярності ще один інститут міжнародного сімейного права, такий як усиновлення іноземними громадянами дітей, які мають українське громадянство. Колізійні проблеми усиновлення з'являються у взаємозв'язку з відмінностями приписів матеріальних і процесуальних норм у законодавстві різних країн. Наприклад, можливість усиновлення дорослих осіб, наявність згоди всиновлюваної особи і його рідних членів сім'ї, підтримка правового взаємозв'язку усиновленої особи з його рідними та інше.

Зазвичай, при процедурі усиновлення використовується особистий закон усиновлювача або особистий закон особи, яку усиновлюють, також у деяких випадках використовується обидва варіанти.

За допомогою загальнонаукових академічних методів проведення дослідження вдалося з'ясувати, що в кожній державі існують правові норми, прийняття яких викликано віковими звичаєвими і культовими витоками, присутністю традицій, звичаїв, які відображають специфіку будь-якої нації і конкретної народності, що є саме тією обставиною, що перешкоджає уніфікації матеріальних і навіть (хоча в значно меншій мірі) колізійних норм у міжнародному сімейному праві.

Отже, в міжнародному сімейному праві можливо відзначити ряд питань, пов'язаних з матеріально-правовими критеріями можливості шлюбного союзу: відсутність в окремих країнах умови про обопільну згоду осіб, що вступають у шлюбний союз; ймовірність появи «калькуючих» шлюбних союзів (наприклад, у конкретних варіантах, представлених раніше в статті, наявність у законодавстві деяких країн дозволу на полігамний шлюб), труднощі та проблемні питання розірвання шлюбного союзу, труднощі пов'язані з реалізацією батьківських прав при розпаді сім'ї з іноземним елементом. Проте, аналізуючи стан сучасного законодавства більшості країн, а також наявність міжнародних договорів у цій сфері неможливо ніяк не помітити того, як

відбувається поступово згладжування відмінностей у законному регулюванні сімейних відносин та уніфікації правових норм, що регулюють сімейні відносини. Історично зумовлені державні законні засади і загальновизнані міри церковної етики у галузі сім'ї часто поступаються роллю іншим загальновизнаним нормам. У сьогоdnішньому світовому суспільстві функціонують спільні цілі, інтернаціональні еталони, які ніяк не перебувають у залежності від національності, громадянства, релігійної приналежності особи і стосуються всіх без винятку сфер життя соціального існування, в тому числі і сімейного. Наприклад, у Загальній декларації прав людини (1948) зафіксовані основні цілі формування сімейних відносин, зокрема йдеться про неприпустимість дискримінації вступу в шлюбний союз з причини расових відмінностей, національності чи віри [1, ст. 16], заборону втручання в особисту і сімейну сферу життєдіяльності людей [1, ст. 12], гендерна рівність у питаннях сім'ї та шлюбу, а також при розірванні шлюбного союзу [1, ст. 16] можливість безперешкодного переміщення і вибору місця проживання в межах будь-якої держави, можливість залишати територію держави громадянської належності і повернутися в державу [1, ст. 13] та ін. Основи, закріплені в ключових міжнародних правових актах, зміцнюються і розширюються твердженнями спеціалізованих міжнародних документів. Наприклад, положення Загальної декларації прав людини про заборону примусової втрати громадянства і заборону можливості зміни громадянства [1, ст. 15] розглядаються в Конвенції про громадянство жінки, яка перебуває в законному шлюбі (1957), відповідно до норм якої регламентується можливість заміжньої жінки зберегти первісне громадянство, навіть якщо вона виїжджає в іншу країну у зв'язку з тим, що виходить за громадянина іншої країни [5, ст. 1].

Однак різноманітність сімейно-правових інститутів у різних країнах, традиції і звичаї, цивілізовано-національні характерні риси, які є в області сімейних відносин у деяких державах, не можуть не передбачатися на рівні міжнародного сімейного права і ніяк не впливати на їх законне врегулювання. Таким чином, у Декларації ООН про соціальні та правові принципи, що зачіпають охорону прав дитини (1986) стверджується пріоритет інтересів дітей при передачі дитини в іншу сім'ю або їх усиновлення, проте в тій же декларації присутнє визнання того, що в ключових законних концепціях суспільства є різноманітні соціально потрібні інші установи, які також повинні враховуватися. Відповідно до Конвенції ООН про права дитини 1989 р., при виникненні міжнародних сімейних спірних відносин за участю дитини, при розгляді справи обов'язково передбачається походження дитини, приналежність до конкретної віри і культури [2].

Висновки та результати дослідження спрямовані на подальший розвиток міжнародного приватного права, поглиблення знань про сутність процесів, які виникають при правовому регулюванні сімейних відносин,

пов'язаних з іноземним елементом. Одержані результати можуть стати методологічною основою для вивчення міжнародного сімейного права. Висновки і рекомендації, які містяться в дослідженні, можуть бути використані представниками всіх гілок державної влади для удосконалення їх діяльності в частині сприяння правовому регулюванню сімейних відносин пов'язаних з іноземним елементом, удосконаленню нормативного забезпечення розвитку і функціонування фундаментальних для демократичних політичних режимів інститутів.

Список використаних джерел:

1. Всеобщая декларация прав человека [Электронный ресурс] : принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 дек. 1948 г. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr. – Загл. с экрана. – Дата обращения 22.01.2018.

2. Декларация о социальных и правовых принципах, касающихся защиты и благополучия детей, особенно при передаче детей на воспитание и их усыновлении на национальном и международном уровнях [Электронный ресурс] : принята Генеральной Ассамблеей ООН от 3 дек. 1986 г. Резолюция № 41/85. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/childpri.shtml. – Загл. с экрана. – Дата обращения 22.01.2018.

3. Звеков В. П. Международное частное право : учебник / В. П. Звеков. – Москва, 2004. – С. 72.

4. Кодекс міжнародного приватного права (Кодекс Бустаманте) [Електронний ресурс] США ; Кодекс, Міжнародний документ від 20.02.1928. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_419. – Назва з екрану. – Дата звернення 25.01.2018.

5. Конвенція про громадянство одруженої жінки ООН [Електронний ресурс] : Конвенція, Міжнародний документ від 29.01.1957. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_158. – Назва з екрану. – Дата звернення 25.01.2018.

6. Крылова Н. Л. «Смешанные браки». Опыт межцивилизационного общения / Н. Л. Крылова, М. В. Прожогина. – Москва : Ин-т Африки РАН, 2002. – С. 59.

7. Международное частное право: учебник : в 2 т. / Е. А. Абросимова, А. В. Асосков, А. В. Банковский [и др.]. – Москва : Статут, 2015. – Т. 2 : Особенная часть.

8. Международное частное право / М. М. Богуславский. – Москва : Юрист, 2005. – 604 с.

9. Орлова Н. В. Брак и семья в международном частном праве / Н. В. Орлова. – Москва: «Международные Отношения», 1966. – 252 с.

10. Convention on Consent to Marriage [Electronic resource] : Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages, 1964. – Mode of access: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/12/19641223%2002-15%20AM/Ch_XVI_3p.pdf. – Last access 27.01.2018.– Title from the screen.

11. Convention on Celebration and Recognition of the Validity of Marriages [Electronic resource], 1978. – Mode of access: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=88. – Last access 27.01.2018. – Title from the screen.

References:

1. The United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights resolution 217 A (III) from December 10, 1948*. General Assembly of the UN, [online] Available at : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr. [Accessed 22 January 2018]. Title from the screen.

2. The United Nations. (1986). *Declaration on the social and legal principles concerning the protection and welfare of children, especially in the transfer of children to education and their adoption at the national and international levels from December 3, 1986. Resolution No. 41/85*. General Assembly of the UN, [online] Available at: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/childpri.shtml. [Accessed 22 January 2018]. Title from the screen.

3. Zvekov, V.P. (2004). *International Private Law: a textbook*. Moscow.

4. League of Nations. (1928). *Convention on Private International Law (Bustamante Code)*. Convention. International document from February 20, 1928. [online] Available at : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_419. [Accessed 25 January 2018]. Title from the screen.

5. The UN. (1957). *Convention on Nationality of Married Women*. Convention. International document from January 1, 1957. [online] Available at : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_158. [Accessed 25 January 2018]. Title from the screen.

6. Krylova, N.L. (2002). *“Mixed marriages”. Experience of intercivilizational communication*. Moscow : RAS Institute of Africa.

7. Abrosimova, E.A. Ed. (2015). *International private law: a textbook in 2 volumes*. Vol. 2. Moscow : Statut.

8. Boguslavskii, M.M. Ed. (2005). *International private law*. Moscow : Iurist.

9. Orlova, N.V. (1996). *Marriage and family in private international law*. Moscow: Mezhdunarodnye Otnosheniya Publishing.

10. Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages. (1964). V: *Convention on Consent to Marriage*. [online] Available at : https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/12/19641223%2002-15%20AM/Ch_XVI_3p.pdf. [Accessed 27 January 2018]. Title from the screen.

11. *Convention on Celebration and Recognition of the Validity of Marriages*. (1978). [online] Available at : http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=88. [Accessed 27 January 2018]. Title from the screen.

© Бондарева К. В., 2018